

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף כט

משנה: **מופנה:** פנוי, אינו נשוי.

ראובן שמעון ולוי אחים < רחל ולאחיות > ראובן נשא את רחל ושמעון את לאה, לוי לא נשוי < ראובן מת ללא בנים > רחל אשת ראובן נופלת לפני לוי לייבום (ולא לפני שמעון, לפי שהוא נשוי לאחותה) < לוי עשה מאמר ברחל > שמעון מת ללא בנים < לאה אשת שמעון נופלת לייבום לפני לוי > כעת שתי אחיות (= רחל ולאחיות) עומדות לפני לוי לייבום. לדעת ב"ש - אשתו עמו, כלומר רחל שלוי עשה בה מאמר נחשבת כאשתו ונשארת עמו, וממילא לאה פטורה מייבום וחליצה מדין אחות אשתו. לדעת ב"ה - שתיהן אסורות בייבום, ולכן עליו להוציא את אשתו (= רחל) 1. בגט בגלל שעשה בה מאמר, 2. בחליצה כדי להפקיע את זיקתה, ואשת אחיו (= לאה) צריכה לחלוץ כדי להפקיע את זיקתה.

זו היא שאמרו שמפסיד שתי נשים, אוי לו על אשתו שצריך לגרשה בגט, ואוי לו על אשת אחיו שאינו יכול לייבמה, ונשאר ללא אשה.

גמרא: למעוטי הך דרבי יהושע: לקמן בדף קט עמ' א ונחלקו עליו שם רבן גמליאל ורבי אליעזר.

א"ר אלעזר: אל תאמר שלדעת ב"ש מאמר קונה את היבמה בקנין גמור ואם רוצה להוציאה די לה בגט כדין יבמה לאחר שבא עליה היבם (= שהיא כאשתו), אלא המאמר קונה אותה לעניין זה שהוא דוחה את אחותה שאינה אסורה עליו משום 'אחות זקוקתו'.

אמר רבי אבין: רבי אלעזר מהמשנה לעיל (כו' עמוד א) ארבעה אחים שניים מהם נשואים לשתי אחיות, ומתו האחים הנשואים לאחיות, ונפלו שתי האחיות לשני האחים ליבום - בית שמאי אומרים: אם קדמו האחים וכנסו אותן, יקיימו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מדברי המשנה משמע שרק בדיעבד יקיימו אותן, אבל לכתחילה חולצות ולא מתייבמות. בגלל שכל אחת היא אחות זקוקתו (כעין אחות אשתו). אך לכאורה מדוע שלא יעשה כל אח מאמר באחת מהאחיות ויקנה אותה בקנין גמור, שהרי אין איסור בעשיית מאמר בלבד, ולאחר המאמר היא כבר אשתו גמורה, ואחותה כבר אינה זקוקה לו כי היא אחות אשתו? מכאן שלבית שמאי מאמר אינו קונה קנין גמור.

אלא מאי דוחה דחייה גמורה: הגמרא מקשה, שגם לא יתכן לומר שהוא דוחה דחייה גמורה. כי שוב מדוע שלא יעשה כל אחד מהאחים מאמר באחת מהאחיות, וממילא ידחה את האחות ואז יוכל לייבם אותה?

מאמר דהיתרא – דחי: כלומר רק מאמר שנעשה בהיתר, דהיינו כמו במשנתנו שעוד קודם שמתה האחות השניה עשה מאמר בראשונה שאז היתה מותרת לו גם לייבום – מאמר כזה דוחה את הצרה האחות. ולא 'מאמר דאיסורא' שנעשה לאחר שכבר נפלה גם האחות לפניו, וכל אחת נעשתה כבר אחות זקוקתו, שהמאמר שנעשה באחת לא דוחה את אחותה. לפי זה נדחתה הראיה של רבי אבין כי אפשר לומר שמאמר לבית שמאי קונה קנין גמור אך דוקא מאמר דהיתרא, ולכן במשנה לעיל אמרו ב"ש שרק בדיעבד יקיימו משום שהוא 'מאמר דאיסורא'.

רב אשי מתני הכי: בסגנון אחר את דברי רבי אלעזר ורבי אבין.

דוחה ומשייר: המאמר נשעשה באחת, דוחה את אחותה שלא תאסור את האחות שכבר עשה בה מאמר עליו, אך הוא משייר בקנין הראשונה, ולכן האחות השניה צריכה חליצה לשוק. (להלן הגמרא תקשה על כך ממשנתנו).

זה יעשה מאמר וידחה וכו': אלא הסיבה שהאחים לא עושים כן, משום שגם לאחר המאמר האחות השניה עדיין תצטרך חליצה, דהיינו שהיא זקוקה לו ואסור לו להתחתן עם אחותה.

ואלא הא קתני: כלומר הרי במשנה כתוב מפורש לדעת בית שמאי שהאחות השניה יוצאת משום אחות אישה ואינה צריכה חליצה?

הגמרא מתרצת ודוחה את דברי רבי אבין: יבמה שנופלת ליבום באופן שהיא ראויה גם להתייבם (=לכלולה), ממילא מאמר בלבד (=למקצתה) דוחה את אחותה לגמרי, ואינה צריכה חליצה. וכמובא במשנתנו שכשנפלה היבמה עדיין לא נפלה אחותה, ואז עשה בה מאמר שדחה את אחותה לגמרי. אבל במשנה לעיל שנפלו שתי האחיות ביחד,

כשעשה את המאמר באחת מהן היא לא היתה ראויה להתייבם, ולכן המאמר לא דחה את אחותה והיא צריכה חליצה.

בעי רבה: ואביי מברר מהי המשמעות של הספק?

מת הוא גובה כתובתה: אם כתב לה כתובה מהאירוסין.

השתא ארוסה בעלמא: שקידושיה מדאורייתא לא מיטמא לה וכו', כל שכן 'מאמר' שהוא קידושין רק מדרבנן?

נישואין עושה – ולא בעיא מסירה לחופה: דהיינו שאם עשה בה מאמר יכול לבוא עליה בלי חופה וקונה אותה בעל כורחה, ולאחר מכן תצטרך להתגרש בגט. או שמאמר אירוסין עושה - ואם יבוא עליה לאחמ"כ בלא חופה לא קנה.

א"ל שאני אומר: אני יכול לטעון שהעושה מאמר ביבמתו משנה את המצב שלה מ'זיקת יבמין' ל'זיקת אירוסין' והשתא היא כארוסה.

ת"ש שומרת יבם בין יבם אחד בין שני יבמין: כלומר בין שהיא נפלה לפני אח אחד ליבום, בין שהיא נפלה לפני שני אחים ליבום. לדעת רבי אליעזר גם אם נפלה לפני שניים, יכול אחד מהם להפר לה את נדרה, לדעת רבי יהושע רק אם נפלה לפני יבם אחד הוא יכול להפר לה, לדעת רבי עקיבא בכל מקרה אי אפשר יכול להפר.

אלא לרבי אליעזר: הרי כשיש שני יבמין מדוע שרק אחד יוכל להפר, והרי יש לה זיקה לשניהם ושניהם יצטרכו להפר לה?

אי אמרת בשלמא נישואין עושה: מובן מדוע יכול היבם שעשה בה מאמר להפר את נדרה, אבל אם מאמר רק אירוסין עושה הרי ארוס אינו יכול להפר לארוסתו אלא אם כן היא נערה שאז הוא מיפר לה יחד עם אביה?

הגמרא מתרצת שבאמת מדובר שהיא נערה והיבם שעשה בה מאמר מיפר את נדרה בשותפות עם אביה.

ולרבי אלעזר: לדעת רבי אלעזר האמורא שאמר בתחילת הסוגיא שלבית שמאי מאמר רק דוחה את הצרה ואינו קונה אותה, מדוע אמר התנא רבי אלעזר בברייתא שהעושה מאמר מיפר את נדרה עם אביה (וכפי שביארה הגמרא שהוא סובר בבית שמאי) והרי אינו קונה אותה?

הגמרא מתרצת: רבי אלעזר האמורא התכוין שהמאמר אינו קונה אותה לענין כך שהיא צריכה חליצה בנוסף לגט, אך הוא קונה אותה לענין הפרת נדרים שמיפר לה יחד עם אביה.

ואיבעית אימא: רבי אלעזר עונה הרי תירוצו של רב נחמן בר יצחק שהעושה מאמר מיפר את הנדר בשותפות עם האב אינו מתיישב עם הלשון 'פר', שהרי היה צריך להיות כתוב 'פרו'?

שעמדה בדין: יבמה הזקוקה ליבום, שתבעה את היבם לדין שיכנס או ישחרר אותה, ועמד בדין וברח - קנסו אותו שתהא ניזונת מנכסיו. ומכיון שהיא ניזונת מנכסיו הוא כבר נחשב לבעלה והיא נודרת על דעתו ולכן הוא מיפר לה לבדו. (אמנם לדעת רבי אלעזר - גם בלא שיעשה היבם מאמר הדין כן שאם עמד בדין וברח ניזונית מנכסיו, אבל לדעת רב אמי - דוקא לאחר שעשה בה מאמר).